

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «БОЖЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BOZHENKO v. UKRAINE)**

(Заява № 42595/14)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

14 жовтня 2021 року

Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Боженко проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Стефані Моро-Вікстром (*Stéphanie Mourou-Vikström*), Голова,

Йован Ілієвський (*Jovan Ilievski*),

Маттіас Гуйомар (*Mattias Guyomar*), судді,

та Вікторія Марадудіна (*Viktoriya Maradudina*), в.о. заступника Секретаря секції,

після обговорення за зачиненими дверима 23 вересня 2021 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою, поданою 10 липня 2014 року до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

2. Заявницю представляв пан О. Супрун, юрист, який практикує у с. Кирилівка.

3. Про заяву було повідомлено Уряд України (далі – Уряд). Уряд заперечив проти розгляду заяви комітетом. Розглянувши заперечення Уряду, Суд відхиляє його.

ФАКТИ

4. Відомості про заявницю та інформація щодо заяви наведені у таблиці в додатку.

5. Заявниця скаржилася на непроведення ефективного розслідування смерті її чоловіка, який загинув у дорожньо-транспортній пригоді.

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 2 КОНВЕНЦІЇ

6. Заявниця скаржилася на непроведення ефективного розслідування смерті її чоловіка, який загинув у дорожньо-транспортній пригоді. Вона посилалася на статтю 2, пункт 1 статті 6, статтю 13 Конвенції.

7. Суд, якому належить провідна роль щодо здійснення юридичної кваліфікації фактів справи, вважає, що зазначені скарги мають розглядатися за статтею 2 Конвенції (див. рішення у справі «Ігор Шевченко проти України» (*Igor Shevchenko v. Ukraine*)), заява

№ 22737/04, пункт 38, від 12 січня 2012 року). Відповідна частина цього положення передбачає

Пункт 1 статті 2 Конвенції

«1. Право кожного на життя охороняється законом.»

8. Насамперед Суд зазначає, що цю справу слід розглядати з точки зору зобов'язання держави провести ефективне розслідування за процесуальним аспектом статті 2 Конвенції. Відповідні загальні принципи щодо ефективності розслідування у розумінні статті 2 Конвенції наведені в рішенні у справі «Мустафа Тунч і Фечіре Тунч проти Туреччини» [ВП] (*Mustafa Tunç and Fecire Tunç v. Turkey*) [GC], заява № 24014/05, пункти 169 – 182, від 14 квітня 2015 року). Зокрема, після виникнення зобов'язання провести розслідування дотримання процесуальних вимог за статтею 2 Конвенції оцінюється на підставі декількох основних критеріїв: належність слідчих дій, оперативність розслідування, залучення членів родини померлого та незалежність розслідування. Ці елементи є взаємопов'язаними і кожен з них окремо не може бути самоціллю (там само, пункт 225).

9. Крім того, зобов'язання провести розслідування не є обов'язком досягнення результатів, а обов'язком вжиття заходів. Суд погоджується, що не кожне розслідування обов'язково має бути успішним або дійти висновку, який співпадає із викладом подій скаржника. Проте воно, у принципі, має бути здатним призвести до встановлення фактів справи, а якщо твердження виявляться правдивими – до встановлення та покарання винних осіб (див. рішення у справі «Пол та Одрі Едвардс проти Сполученого Королівства» (*Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*), заява № 46477/99, пункт 71, ЄСПЛ 2002-II).

10. Розглядаючи факти цієї справи у контексті встановлених у його практиці зазначених принципів, Суд вважає, що розслідування характеризувалося різними недоліками, які підірвали здатність органів досудового розслідування встановити обставини смерті чоловіка заявниці та відповідальних осіб, якщо такі були. Конкретні недоліки вказані в таблиці у додатку.

11. У керівних справах «Басюк проти України» (*Basyuk v. Ukraine*), заява № 51151/10, від 05 листопада 2015 року), «Поживотко проти України» (*Pozhyvotko v. Ukraine*), заява № 42752/08, від 17 жовтня 2013 року) та «Качурка проти України» (*Kachurka v. Ukraine*), заява № 4737/06, від 15 вересня 2011 року), Суд вже встановлював порушення щодо питань, аналогічних тим, що розглядаються у цій справі.

12. Розглянувши всі надані йому матеріали, Суд не вбачає жодних фактів або аргументів, здатних переконати його дійти іншого висновку

щодо прийнятності та суті цих скарг. З огляду на свою практику з цього питання та всі надані йому матеріали Суд вважає, що у цій справі розслідування не відповідало критерію ефективності.

13. Отже, ці скарги є прийнятними та свідчать про порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції.

II. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

14. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію.»

15. З огляду на наявні в нього документи та свою практику (див., зокрема, рішення у справі «Басюк проти України» (*Basuyuk v. Ukraine*), заява № 51151/10, пункти 74 – 80, від 05 листопада 2015 року) Суд вважає за доцільне присудити суму, зазначену у таблиці в додатку, та відхиляє висунуті заявницею додаткові вимоги щодо справедливої сатисфакції.

16. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 1 статті 2 Конвенції у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування смерті чоловіка заявниці;
3. *Постановляє*, що:
  - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявниці суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.
4. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «БОЖЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 14 жовтня 2021 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Вікторія Марадудіна
(*Viktoriya Maradudina*)
В.о. заступника Секретаря

Стефані Моро-Вікстром
(*Stéphanie Mourou-Vikström*)
Голова

РІШЕННЯ У СПРАВІ «БОЖЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

ДОДАТОК

Заява зі скаргами за пунктом 1 статті 2 Конвенції
(непроведення ефективного розслідування смерті, заподіяної приватними особами або за обставин, які виключають причетність представників держави)

№ заяви, Дата подання	П.І.Б. заявниці, Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходження	Події, що передували справі, та провадження на національному рівні	Ключові питання	Сума, присуджена в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди кожному заявнику (в євро) ¹	Сума, присуджена в якості компенсації судових та інших витрат кожному заявнику (в євро) ²
42595/14 10.07.2014	Надія Сергіївна БОЖЕНКО 1945	Супрун Олег Миколайович с. Кирилівка	<p>1. Обставини події: (i) 12.02.2004 – Л. керував автобусом і рухався неправильно смугою, його автобус зіткнувся з іншим автобусом, яким керував П.; в результаті зіткнення останній автобус відкинуло в сторону і він придавив чоловіка заявниці В., який йшов неподалік і був серйозно поранений. Того ж дня він помер від отриманих тілесних ушкоджень.</p> <p>2. Процес розслідування та зроблені за його результатами висновки: (i) 13.02.2004 – порушено кримінальну справу за фактом ДТП; а саме: фактом порушення правил дорожнього руху, що спричинило смерть людини; (ii) 21.02.2004 – заявниці було надано статус потерпілої; (iii) 05.07.2004 – прокурор повідомив заявницю про порушення щодо слідчого, який розслідував її справу,</p>	<p>На етапі досудового слідства було вжито недостатньо заходів (рішення у справі «Качурка проти України» (<i>Kachurka v. Ukraine</i>), заява № 4737/06, пункт 52, від 15 вересня 2011 року);</p> <p>органи державної влади самі критикували процес проведення розслідування у</p>	6 000	250

¹ Та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявниці.

² Та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявниці.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «БОЖЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

№ заяви, Дата подання	П.І.Б. заявниці, Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходження	Події, що передували справі, та провадження на національному рівні	Ключові питання	Сума, присуджена в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди кожному заявнику (в євро) ¹	Сума, присуджена в якості компенсації судових та інших витрат кожному заявнику (в євро) ²
			<p>дисциплінарного провадження у зв'язку із затримками у розслідуванні;</p> <p>(iv) 25.01.2005 – експертна установа відмовилася проводити автотехнічну експертизу транспортного засобу у зв'язку з неотриманням необхідної інформації щодо ДТП;</p> <p>(v) 04.10.2005 – заявниця подала цивільний позов про відшкодування шкоди у межах кримінального провадження;</p> <p>(vi) 20.01.2006 – Л. пред'явлено обвинувачення;</p> <p>(vii) 16.02.2006 – справу направлено до Куп'янського міськрайонного суду для розгляду;</p> <p>(viii) 29.08.2008 – експертна установа повідомила суд про неможливість провести трасологічну експертизу у зв'язку з ненаданням запитованої установою інформації;</p> <p>(ix) 17.07.2009 – Куп'янський міськрайонний суд визнав Л. винним у порушенні правил дорожнього руху, що спричинило смерть В. Суд звільнив Л. від кримінальної відповідальності згідно із Законом України «Про амністію» 2008 року. Суд також частково задовольнив цивільний позов заявниці;</p> <p>(x) 10.12.2009 – Апеляційний суд Харківської області скасував цей вирок і повернув справу на новий розгляд до суду першої інстанції; він обґрунтував це відсутністю підстав для застосування Закону України «Про амністію» та невстановленням судом першої інстанції місця зіткнення автобусів, і, таким чином, винних осіб;</p> <p>(xi) 13.03.2013 – Куп'янський міськрайонний суд направив справу до прокуратури Харківської області; суд обґрунтував це тим, що: відтворення обстановки та обставин ДТП не було всестороннім, залишилися розбіжності щодо замірів і не</p>	<p>зв'язку з його неефективністю (рішення у справах «Поживотько проти України» (<i>Pozhyvotko v. Ukraine</i>), заява № 42752/08, пункт 40, від 17 жовтня 2013 року; «Принда проти України» (<i>Prynda v. Ukraine</i>), заява № 10904/05, пункт 56, від 31 липня 2012 року);</p> <p>відсутність ретельності та оперативності підірвала здатність органів державної влади встановити обставини справи (рішення у справі «Любов Єфіменко проти України» (<i>Lyubov Efimenko v. Ukraine</i>), заява № 75726/01,</p>		

РІШЕННЯ У СПРАВІ «БОЖЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

№ заяви, Дата подання	П.І.Б. заявниці, Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходження	Події, що передували справі, та провадження на національному рівні	Ключові питання	Сума, присуджена в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди кожному заявнику (в євро) ¹	Сума, присуджена в якості компенсації судових та інших витрат кожному заявнику (в євро) ²
			<p>було встановлено точне місце ДТП; не було встановлено точний коефіцієнт зчеплення між поверхнею покриття та покриттям шин, а тому залишалися розбіжності між результатами різних автотехнічних експертиз; не було встановлено, з якої відстані Л. міг помітити інший автобус; органи досудового розслідування не проаналізували інформацію, що на момент аварії стояв дорожній знак «Поворот праворуч заборонено», а П. не мав посвідчення водія на керування автобусом і відповідного досвіду у зв'язку з цим;</p> <p>(xii) 25.03.2014 – Куп'янська окружна прокуратура порушила ще одне кримінальне провадження щодо П., водія другого автобуса, за фактом порушення правил дорожнього руху, що спричинило смерть В.;</p> <p>(xiii) 26.05.2014 – Куп'янський міськрайонний суд закрит кримінальне провадження щодо Л. у зв'язку із закінченням строків давності;</p> <p>(xiv) 17.06.2014 – Апеляційний суд Харківської області залишив апеляційну скаргу заявниці без руху та встановив строк для виправлення недоліків її апеляційної скарги; а саме: наведені в її апеляційній скарзі аргументи стосувалися не ухвали від 26.05.2014, а іншого невідомого рішення тощо.</p> <p>(xv) 01.07.2014 – Апеляційний суд Харківської області повернув апеляційну скаргу заявниці у зв'язку з неусуненням нею недоліків.</p> <p>(xii) згідно з останньою інформацією станом на 19.06.2015 розслідування щодо П. тривало.</p>	<p>пункти 76 – 80, від 25 листопада 2010 року);</p> <p>численні недоліки у зборі доказів (рішення у справах «Басюк проти України» (<i>Basyuk v. Ukraine</i>), заява № 51151/10, пункт 67, від 05 листопада 2015 року; «Антонов проти України» (<i>Antonov v. Ukraine</i>), заява № 28096/04, пункт 50, від 03 листопада 2011 року); «Прында проти України» (<i>Prynda v. Ukraine</i>), заява № 10904/05, пункт 56, від 31 липня 2012 року;</p> <p>неодноразове повернення справи на додаткове розслідування</p>		

РІШЕННЯ У СПРАВІ «БОЖЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

№ заяви, Дата подання	П.І.Б. заявниці, Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходження	Події, що передували справі, та провадження на національному рівні	Ключові питання	Сума, присуджена в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди кожному заявнику (в євро) ¹	Сума, присуджена в якості компенсації судових та інших витрат кожному заявнику (в євро) ²
				внаслідок невжиття слідчими достатніх заходів (рішення у справі «Басюк проти України» (<i>Basyuk v. Ukraine</i>), заява № 51151/10, пункт 69, від 05 листопада 2015 року).		